

Petr Kratochvíl

BETON JAKO MÉDIUM ARCHITEKTONICKÉHO VÝRAZU

CONCRETE AS A MEDIUM OF ARCHITECTURAL EXPRESSION

Stat' analyzuje, jak byly různé vlastnosti betonu – jeho konstrukční přednosti, plasticita a textura jeho povrchů – využívány moderními architekty pro ztvárňování jejich vizí. Druhá část studie ilustruje tyto různé přístupy na příkladech sakrální architektury, počínaje Wrightovým unitářským kostelem a konče současnou pluralitou architektonických výrazů.

The essay analyses how different properties of concrete – its structural capabilities, its plasticity and texture of concrete surfaces – have been used by modern architects to articulate their visions. Second part of the essay illustrates these different approaches with examples of sacral architecture beginning with F. L. Wright's Unitarian Church to contemporary plurality of architectural expressions.

1

„Kaple v Ronchamp snad prokáže, že architektura není záležitost sloupů, ale záležitost plastických událostí.“

(Le Corbusier [1])

„Plasticita betonu, to je velmi legrační věc... Na betonu se mi líbí, že ho mohu použít ke stavbě jasně konstrukce. Plastická řešení mě nezajímají.“

(Mies van der Rohe [2])

1 Axel Schultes, Charlotte Frank: Krematorium, Berlin, 1999

1 Axel Schultes, Charlotte Frank: Krematorium, Berlin, 1999

Přestože beton byl znám již ve starověku, jeho masové používání je spojeno především s moderní architekturou.

Nechci zde opakovat známá fakta z historie jeho uplatňování ve výstavbě v 19. a 20. století a v současnosti ani se zabývat proměnami a zdokonalováním technických parametrů betonu a konstrukcí, které ho využívají. Jde mi především o to, jakou roli beton hrál a hraje jako nástroj vyjádření tvůrčí ideje a hledání nových architektonických forem, jako prostředek, jak stavbě vtisknout specifický charakter i s ním spojené významové obsahy. (Pro tento komplex možných rolí volím široký pojem architektonický výraz.) V druhé části se pak soustředím na sledování této problematiky v oblasti sakrálních staveb, kde s dávnou tradicí spjatá funkce chrámu a modernost tohoto materiálu vytvářejí zajímavé napětí.

Oba výše uvedené citáty jako by vyznačovaly opačné póly názorů na architektonický potenciál betonu a byly protichůdnými odpověďmi na otázku, jaká forma je mu vlastní. Pro Miese je beton prostředkem k vytvoření racionální a efektivní nosné konstrukce, která nabízí možnost velkých rozponů, volnost řešení vnitřních půdorysů i propojení interiéru s exteriérem; tedy především skeletové stavby. (Přestože Mies na svých velkých stavbách používal především konstrukce ocelové, jeden z jeho prvních vizionářských návrhů pro město Berlín z 20. let – administrativní blok – měl nosnou konstrukci ze železobetonu.) Miesův citát je nejen reprezentantem dodnes silného názorového proudu odmítajícího skulpturální pojetí architektury a obecně formální hravost („česká příslost“ není jen českým fenoménem), ale i názorů, které betonu nepřikládají větší váhu než jako nástroji racionálního konstrukčního řešení. U těchto staveb se třeba víme nebo tušíme, že jsou z betonu, ale pro náš prožitek díla je tento fakt více méně irelevantní.